

kan, troer jeg, maaskee forekomme paa et eller to Steder i Landet, at der kan være fire større Eiendomsbesiddere — kunne være repræsenterede i et Sogneforstanderskab, kunne de dog aldrig faae Majoritet; thi der er ikke foreskrevet et saa lavt Antal for Sogneforstanderskabernes Medlemmer i det Hele. Der kan ved Siden af de saaledes indtrædende større Eiendomsbesiddere være indtil 9 valgte Medlemmer, og der kan altsaa aldrig være Fare for, selv i det yderst sjældne Tilfælde, at 4 Medlemmer repræsenterede de større Eiendomme, at disse skulde overvælde den af indtil 9 Medlemmer repræsenterede lavere Eiendom. Det større Antal valgte Medlemmer vil og maa altid være tilstede, hvor der et stort Antal af selvindtrædende større Eiendomsbesiddere; thi, da det er Communen, der skal andrage paa, hvor mange Medlemmer der skal være, og Amtsraadet, der skal afgjøre det, maa der altid være et stort Antal valgte Medlemmer, hvor der er flere, der indtræde selskrevetne.

Den nye Bestemmelse er skadelig for Communerne selv. Det er min fulde Overbeviisning, at den vil blive til Skade for den enkelte Commune og til Skade for Landet selv. Den nye Bestemmelse unddrager Sogneforstanderskabernes dygtige, saare dygtige Kræfter, Kræfter, som Sogneforstanderskabene hidtil have brugt i høi Grad. Thi ville vi sige Sandhed, saa have Præsternes og Godsæiernes og de større Proprietairers og deres Forvalteres Deeltagelse i Sogneforstanderskabene været Noget, som aldeles ikke hidtil havde kunnet undværes, uden hvilket Landcommunalanordningen aldrig var kommen til fra 1841 at faae nogen Betydning (B. Christensen: Na!). Ja, man siger: Na! Jeg har gennemgaaet et meget stort Antal Sogneforstanderskabers Forhandlinger og Erklæringer og Betænkninger, og jeg har ogsaa havt Leilighed til at danne mig en vis Mening derom. Men man siger, at man kan vælge disse Kræfter. Det vil man i mange Tilfælde ikke kunne. Præsten bliver der, ham kan man vælge; men den større Besidder kan boe udenfor Sognet, og der kan ingen Repræsentant være, man har Ingen, som man kan vælge, og man vil altsaa Ingen kunne faae. Men selv om man

ikke berøvede sig disse Kræfter, saa berøver man sig tilfaldt i Communen den velvillige Bistand og Understøttelse, som den større Eiendom skal give i det hele communale Liv. Det er ikke at virke til det Gode, naar man fører Landboreformerne eensidig i den Retning, at de store Besiddere føle sig trykkede og føle sig misfornøiede. Det vil være til stor Skade for hele vor Udvikling, naar ikke de store Besiddere i Landbocommunerne ere saaledes stillede, at de med Glæde og Interesse deeltage i Forhandlingerne og yde de dem paalagte Byrder, ja mange Steder yde Mere, end der er dem paalagt. Det have de gjort, og det bør de fremdeles vedblive at gjøre; men man skal ikke udvikle Landcommuneforvaltningen saaledes, at man gjør dette tvivlsomt. Jeg er nærved at betegne den Forandring, der skeer i denne Retning i Sogneforstanderskabernes Sammensætning, ligesom som utaknemmelig. Den hele Sammensætning af Sogneforstanderskabene, saaledes som den er foreslaaet i det foreliggende Lovforslag, stemmer ikke med vore Landbosforholds Sandhed. Den vilde stemme med Forholdene i et Land, hvor der kun var mindre Giere, hvor der kun var Bøndergaard og mindre Besiddelser, hvor der var en saadan fortløbende Gradation i hvert Tilfælde, at man skred op fra det Mindre til det Større, og dog vilde den ingenlunde der passe. Men nu have vi fra Fortiden arvet Landbosforhold, hvor der ved Siden af de mindre Eiendomme staae i den største Deel af Landet store og betydelige Eiendomme, hvis Besiddere i det Hele ikke kunne andet end yderligere fremtræde under en noget anden Skikkelse, end de Andre, og ved hvis Sammensmeltning med den hele store Befolkning, som vi maae ønske befordret, der dog er megen Vanffelighed. Der er en Modsætning mellem den store og mindre Eiendom eller Formue, som vi alle vide ofte gjør Samvirkningen vanffelig. Der fremkommer en Mistro og en Mistillid, som vi skulle søge at overvinde, men som jeg rigtignok ikke troer overvindes paa den Maade, som her er foreslaaet. Her siger man: Det ene Element eksisterer ikke. Naar jeg skulde tage et enkelt Exempel, saa, uagtet der er Undtagelser ogsaa her, vilde jeg sige, at denne Lov seer ud, som